

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

rapport

ZOOLOGISK SERIE 1984-5

Resultatene av de avbrutte
småviltbiologiske undersøkelserne
I Indre Visten, Vevelstad

Per Gustav Thingstad

Universitetet i Trondheim

K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1984-5

RESULTATENE AV DE AVBRUTTE SMÅVILTBIOLOGISKE
UNDERSØKELSENE I INDRE VISTEN, VEVELSTAD

av

Per Gustav Thingstad

Universitetet i Trondheim

Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet

Trondheim, mars 1984

ISBN 82-7126-380-3

ISSN 0332-8538

REFERAT

Thingstad, Per Gustav 1984. Resultatene av de avbrutte småviltbiologiske undersøkelser i Indre Visten, Vevelstad. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1984-5: 1-28.*

Småviltundersøkelsene i Indre Visten ble påbegynt i mai 1983 på bakgrunn av de foreliggende kraftutbyggingsplanene i området. Arbeidet i felt ble fulgt opp høsten 1983, men prosjektet ble avbrutt før de planlagte sportakseringene i februar/mars 1984 ble utført. Blant annet på grunn av dette er dokumentasjonene av viltforekomstene i Indre Visten nokså mangelfulle. Den primære hensikten med denne rapporten er derfor å presentere den informasjonen vi sitter inne med, slik at den eventuelt på et senere tidspunkt kan bli innarbeidet i en mer fullstendig oversikt over småviltforekomstene.

Linjetakseringene i mai viste at det var blandingsskog/fururabb-landskapet litt opp fra dalbotnen av Sæterdalen som inneholdt mest lirype. Nede i selve Sæterdalen ble denne arten derimot registrert i mer beskjedne mengder. Fjellrypa syntes å preferere traktene rundt Vistvatna og Kalvdalsfjellet. Nedbørfeltene til Bønnåa og Østerfjordelva syntes ikke å være i besittelse av de samme kvalitetene som hekkeområder for rypene som de vi fant i visse arealer innenfor nedbørfeltene til Lakselva og Sæterelva.

Høsttakseringene ga et resultat som var godt i samsvar med det bildet vi fikk på grunnlag av vårregistreringene. Antallet registrerte orrfugl og storfugl var igjen beskjedent, men begge artene forekommer i nedre deler av vassdragene.

På grunn av manglende sportakseringer, har vi en dårlig oversikt over hvilke arealer de aktuelle pattedyrartene foretrekker. Et helt negativt resultat av smågnagerfangsten, viste at disse bestandene var på et lavmål under den perioden feltarbeidet pågikk.

Oteren er den av pattedyrartene som forventes å kunne bli mest skadelidende ved en eventuell utbygging. Ellers vil en del vinterbeiter for hare kunne bli forringet, dersom grunnvannsforholdene skulle bli endret på grunn av liten vannføring i elvene (dette synes spesielt å kunne være aktuelt ved visse partier av Sæterelva). For hønsefuglene synes de største skadevirkningene å være knyttet til oppdemningen av Nordre Vistvatnet, her vil reduksjonen av hekkebestanden av fjellrype kunne bli på 10-15 par, noe som tilsvarer et årlig produksjonstap på omlag 30 kg fjellrypekjøtt. En del av de foreslåtte kraftlinjetraseene vil krysse viktige ledelinjer for trekkende fugl. **Storfuglen**, som er den mest utsatte arten av hønsefuglene, synes å ville være mest utsatt langs den foreslåtte, nedre traseen i Sæterdalen i alt. B. En eventuell ødeleggelse av kantskogen ned mot sørsida av Sæterelva, som det en bygging etter den foreslåtte traseen for anleggsveien i alt. A vil kunne medføre, vil virke generelt negativt inn på flere småviltarter.

Per Gustav Thingstad, Universitetet i Trondheim, Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet, Zoologisk avdeling, N-7000 Trondheim.

INNHOOLD

REFERAT	
INNLEDNING	7
OMRÅDEBESKRIVELSE	9
UTBYGGINGSPLANENE	11
SMÅVILTUNDERSØKELSENE	14
Metoder og materiale	14
Resultater og diskusjon	14
Kommentarer	22
KONSEKVENSER AV EN EVENTUELL KRAFTUTBYGGING PÅ SMÅVILTET	24
LITTERATUR	27
VEDLEGG I-VI	

INNLEDNING

Etter oppdrag fra Helgeland Kraftlag A/L påtok Zoologisk avdeling ved DKNVS Museet i Trondheim seg konsesjonsundersøkelsene angående småvilt i de nedbørfeltene i Indre Visten der det forelå planer om vannkraftutbygging. Som vanlig ved slike småviltregistreringer, ble Museets arbeid definert til å omfatte:

1. Pattedyrregistreringer (unntatt de store rovviltartene og hjortevilt)
2. Hønsefuglregistreringer
3. Ajourføring av småviltbiotopkart

Museet har også utført de ornitologiske undersøkelsene i Indre Visten, resultatene fra dette arbeidet blir trykt i en egen rapport (Ålbu & Bevanger 1984). Her blir blant annet viktige småviltarter som ender og vadere nærmere omtalt.

Formålet med småviltarbeidet har vært å samle inn et så fyldig bakgrunnsmateriale som mulig, for å kunne vurdere de ulike aktuelle delfeltenes betydning for småviltet, og for å kunne vurdere de foreslåtte tekniske inngrepenes konsekvenser for småviltbestandene.

Feltarbeidet har bestått i linjetakseringer etter hønsefugler i august 1983, samt at det ble samlet inn noen linjetakseringsdata i forbindelse med annet feltarbeid i august 1982. Det ble også gått linjetakseringer etter hønsefugler i mai 1983, samtidig som det ble forsøkt med noe spilltakseringer etter lirype.

De sportakseringene som tradisjonelt skulle vært utført på etterjulsvinteren ble det ikke noe av. Da Verneplan III forelå seinhøsten 1983 (NOU 1983:41), gikk det fram at utvalget tilrådte vassdragene i Indre Visten varig vernet. Helgeland Kraftlag A/L valgte da å si opp kontraktene om forundersøkelser, og sportakseringene som skulle vært utført i februar/mars 1984 utgikk dermed. Dette medfører at et meget vesentlig grunnlag for å vurdere de aktuelle arealenes betydning for småviltet mangler. Vi sitter derfor inne med for lite informasjon til å kunne få laget et småviltbiotopkart over Indre Visten. Imidlertid ønsket Helgeland Kraftlag A/L at det allerede innsamlete materialet ble ferdig-

bearbeidet, slik at det eventuelt kunne benyttes ved en senere fullførelse av forundersøkelsene av småvilt. Det nasjonale kontaktutvalget ønsket å få laget en ferdig rapport ut fra det foreliggende materialet, derfor er de avbrutte småviltbiologiske undersøkelsene i Indre Visten blitt ført fram til denne ufullstendige rapporten. Vedlagt følger også kartoversikter over de utførte linjetakseringene våren 1983 med avmerkninger av registrerte hønsefugler.

Følgende personer har vært med på feltarbeidet: Kjetil Bevanger, Terje Dalen, Otto Frengen, Øystein Lorentsen, Jan Erik Roel, Erik Thoresen og Geir Erik Vie. Prosjektleder og faglig ansvarlig for undersøkelsen har Per Gustav Thingstad vært. Ellers rettes en spesiell takk til lokalbefolkningen for all velvillig assistanse og Ronald Bjøru som stilte sine sporobservasjoner fra mars 1983 til disposisjon.

Undersøkelsene er i sin helhet finansiert av Helgeland Kraftlag A/L.

OMRÅDEBESKRIVELSE

Indre Visten består av 4 vassdrag, som alle ligger i Vevelstad kommune i Nordland. Sæterelva er det største med et nedbørfelt på 96,3 km². Dette vassdraget har sine kilder i Visttindene (1239 m o.h.) vest for Søndre Vistvatn, og har en total lengde på omlag 16 km. Lakselva er nest største vassdraget, med et nedbørfelt på 62,8 km². Lakselva starter fra Laksmarkvatnet (64 m o.h.). I sørenden av Laksmarkvatnet kommer Laksmarkelva inn. Den har sitt utspring i myr- og skogsområdene i Børjedalen. Østerdalsvatnet (708 m o.h.) dreneres også til dette vassdraget, som totalt har en største lengde på omlag 10 km.

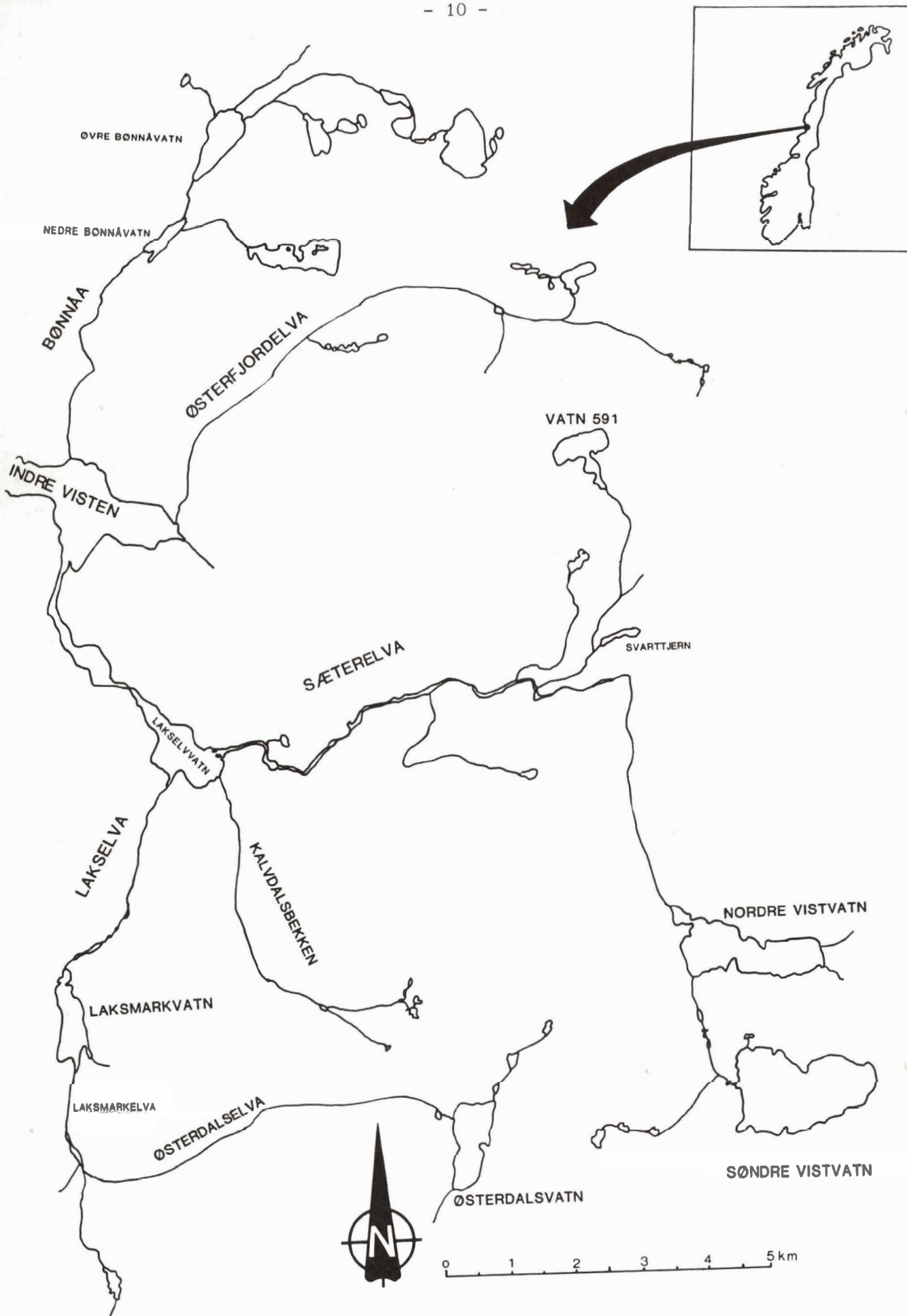
Både Sæterelva og Lakselva munner ut i Lakselvatnet (1 m o.h.), hvor floa regelmessig går inn. Nedenfor Lakselvatnet kommer en ned i et enda mer typisk brakkvannsbasseng, Nedrevatnet, før disse vassdraga munner ut i Vistenfjorden ved Aursletta. På flo sjø går dermed sjøvatnet opp omlag 5 km i vassdraget (se fig. 1).

Bønnåa (48,4 km²) har sine kilder i noen småvatn like sør for Finnknevatnet (omlag 400 m o.h.). Herfra går vassdraget, via Øvre (206 m o.h.) og Nedre Bønnåvatnet (144 m o.h.), i fosser og stryk ned til fjorden, omlag 10 km nedenfor.

Øst for Bønnåas nedbørfelt kommer vi over til Østerfjordelva (27,2 km²). Disse to elvestrekningene er like lange, men i motsetning til Bønnåa går Østerfjordelva stort sett gjennom goldt fjell- og fururabbterreng. Bare helt nederst i vassdraget vokser det skog av noen betydning.

Store deler av nedbørfeltene til vassdragene i Indre Visten domineres da også av fjellområder. Fjelltoppene ligger mellom 700 til 1200 m o.h., og dalførene skjærer seg flere steder dypt ned i fjellmassivet. I noen av dalførene er det betydelig elveerosjon i dalbotnen. De vekslende bergartene, strukturene, sprekkene og forkastningene har gitt området sitt særpreg.

For nærmere vassdragsbeskrivelse henvises til Nøst (1984), mens vegetasjonen blir nærmere beskrevet av Andersen (1984).

Figur 1. Oversikt over de viktigste vannsystemer i indre del av Vistenfjorden.

UTBYGGINGSPLANENE

De eksisterende utbyggingsplanene er framstilt på fig. 2 og 3 (hentet fra Ødegaard & Grøner as 1983). De største planlagte tekniske inngrepene er knyttet til de vatna som er foreslått som magasiner:

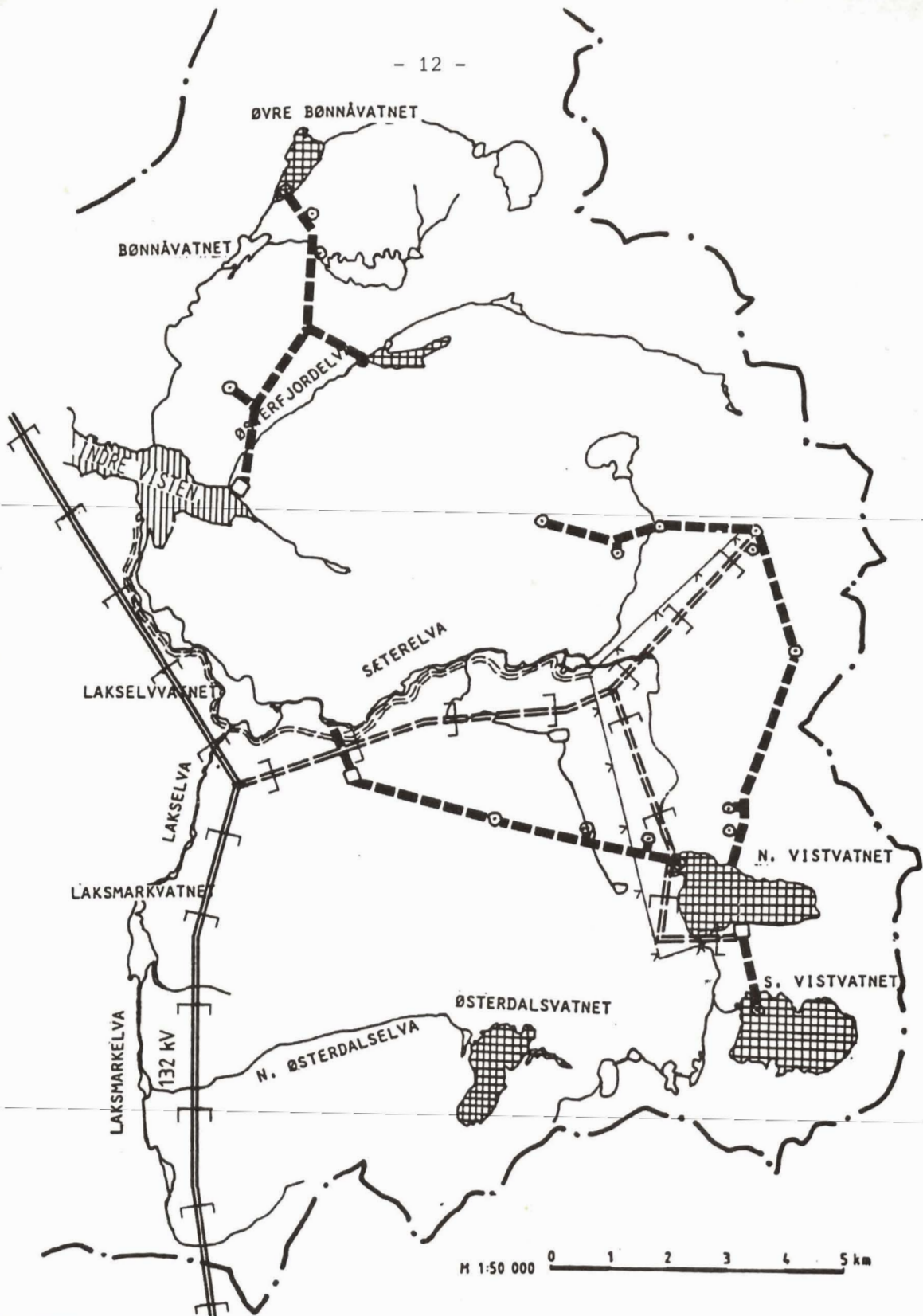
Søndre Vistvatnet, 49 m senkning

Nordre Vistvatnet, 19 m heving, 16 m senkning

Øvre Bønnåvatnet, 4 m heving, 8 m senkning

I tillegg forutsettes en buffersone på omlag 1 m i Østerdalsvatnet, og i Østerfjordelva er det foreslått en 10 m høy oppdemming på kote 230. Anlegget krever videre blant annet ca. 31 km tunneler og sjakter, 12 km veg, 9 km taubane og mye kraftspenn (jfr. fig. 2 og 3).

For nærmere informasjon om de foreliggende planene henvises til Ødegaard & Grøner as (1983).

TEGNFORKLARING

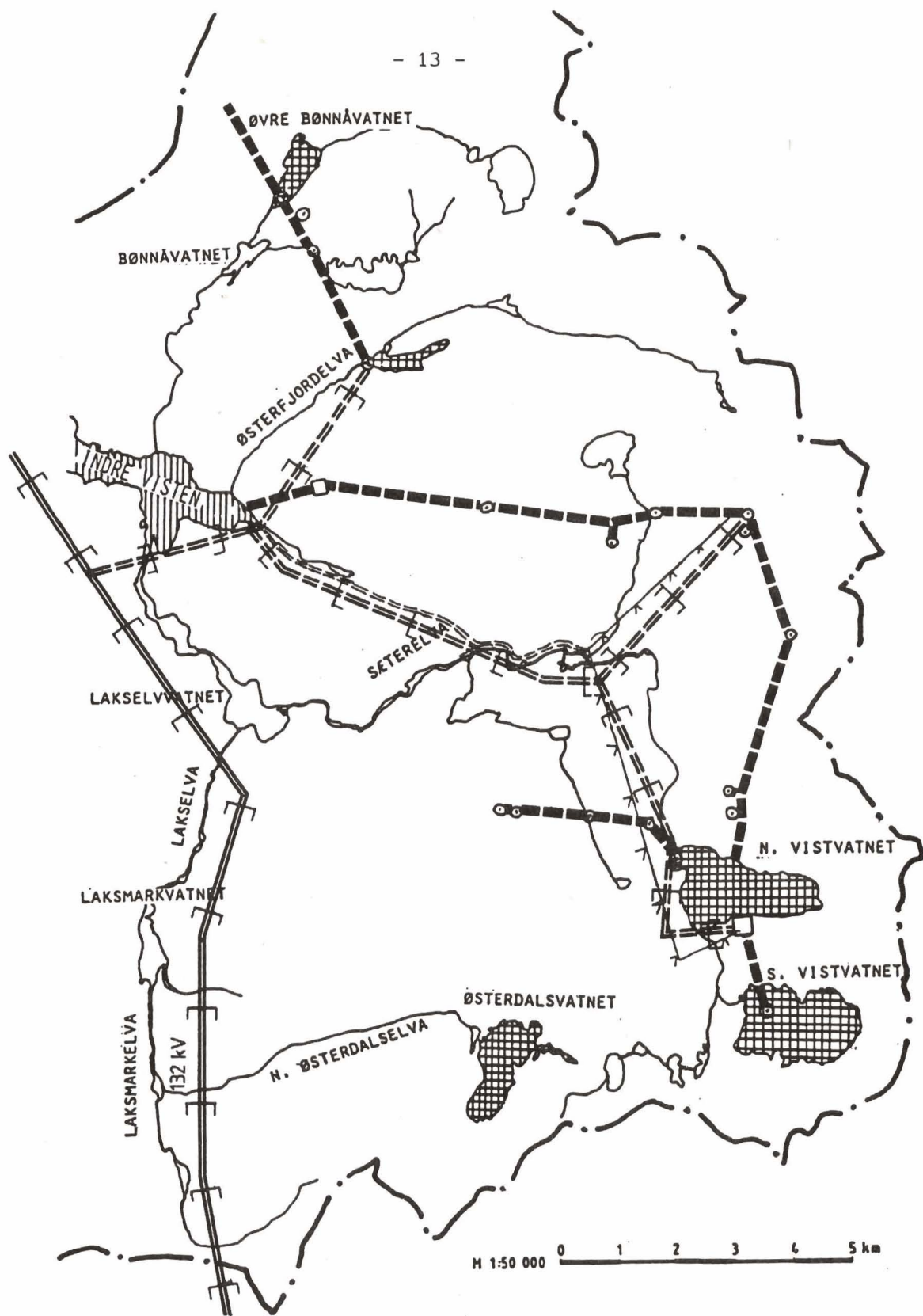
- Eksist. veg
- Anleggsveg
- Kraftlinje
- Planlagt kraftlinje
- Taubane

Fig. 2. De foreslåtte reguleringsinngrep i Indre Visten etter alt. A (fra Ødegaard & Grøner as. 1983).

EGNFORKLARING

- Eksist. veg
- Anleggsveg
- Kraftlinje
- Planlagt kraftlinje
- Taubane

Fig. 3. De foreslåtte reguleringsinnngrepenø i Indre Visten etter alt. B (fra Ødegaard & Grøner as. 1983).

SMÅVILTUNDERSØKELSENE

Metoder og materiale

Området ble befart i perioden 12 - 16.6.1982 (Thingstad 1982).

Undersøkelsene tok til våren 1983 da 8 løyper på til sammen 61 km ble taksert i perioden 4-6.5. Dette foregikk ved at 3 personer gikk sakte gjennom terrenget på én linje, med ca. 40 meters innbyrdes avstand. Rypene eksponerer seg ganske lett på denne årstiden, og en skal kunne dekke en stripe på 120 meters bredde gjennom terrenget ved hjelp av denne takseringen (Moksnes 1971). Det ble også utført spilltakseringer (Andersen 1981) i selve Sæterdalen, og de foreslåtte neddemte arealene ved Nordre Vistvatn ble nøye gått over ved hjelp av fuglehund den 4. og 5.5.

Høsten 1983 ble det utført 8 linjetakseringer på til sammen 94 km i perioden 25-28.8. Disse takseringene ble utført ved at 2 mann og én fuglehund gikk gjennom terrenget, og en regner med at en stripe på 80 meter blir totaldekt (Moksnes 1971). I forbindelse med annet feltarbeid sommeren 1982 ble det også utført 4 linjetakseringer i perioden 3-6.8. Da ble 24 km taksert. For hver observasjon ble bl.a. antall individer, kjønnsfordeling, fluktavstand og vertikalavstand (avstanden fra viltets oppfluktsted og vinkelrett inn på takseringslinja) notert.

I tillegg til våre egne registreringer har vi mottatt verdifull informasjon om småviltet fra lokalbefolkningen, samt at Roald Bjøru har stilt sine faunaobservasjoner fra 27.3.-1.4.1983 til disposisjon.

Resultater og diskusjon

Linjetakseringer

Tabell 1 gir en oversikt over de utførte linjetakseringene våren 1983. Som en ser er det forsøkt å få foretatt registreringer i alle de dominerende vegetasjonstypene i området, samtidig som feltarbeidet er blitt konsentrert om de områdene som kunne bli berørt ved den foreslåtte kraftutbyggingen. Stort sett ble det registrert bare lirype og

og fjellrype på disse takseringene (tabell 2). Tettest lirypebestand ble registrert på takseringen av linje 4; spesielt tett var det mellom observasjonene i den øverste blandingsskogen (overveiende bjørk) langs Kalvdalsbekken. Linje 6 ble lagt i den planlagte reguleringssonen av Nordre Vistvatnet; her ble det registrert en god bestand av fjellryper.

I alt ble det registrert 9 territorielle stegger innenfor reguleringssonen. Ved en slik enkelt registrering må det forventes at noen territorier blir oversett, og dessuten må en forvente at hekkebestanden vil være større i et bedre småviltår (jfr. fraværet av smågnagere). Derfor er det rimelig å anta at en her har en potensiell hekkebestand på 10-15 par som vil kunne gå tapt dersom vatnet blir hevet etter de foreliggende planene. Dette tilsier en årsproduksjon på omlag 30 kg fjellrype innenfor det planlagte magasinområdet (se nærmere om utregningen i Thingstad & Nygård 1982).

Av resultatene fra de andre linjetakseringene ser en at linje 8, Kalvdalsfjellet - Sannan, hadde en god bestand både av fjell- og lirype. Vår befaring i dette området den 14.6.1982 ga samme inntrykk, da ble min. 12 fjellrypestegger registrert på omlag 2,5 km i Kalvdalsfjellet (Thingstad 1982).

På fig. 4 er den registrerte tettheten av vårbestandene av lirype i ulike vegetasjonstyper i Sanddøla/Luru, Rauma og Indre Visten vist. Selv om taksert lengde innenfor de ulike vegetasjonstypene varierer nokså mye, noe som influerer på sikkerheten i materialet, skulle figuren vise at blandingsskog/fururabb-mosaikken i Indre Visten er blant de bedre habitatene. For fjellrype foreligger det mindre sammenligningsgrunnlag, men det skulle ut fra de registrerte tetthetene langs Vistvatna og i Kalvdalsfjellet være klart at disse arealene representerer meget gode hekkehabitater for fjellrype.

8 ulike linjer ble taksert høsten 1983 (tabell 3). I tillegg ble det samlet inn materiale fra 4 linjer i forbindelse med annet feltarbeide seinsommeren 1982 (I-IV i tabell 3 og 4). Takseringene høsten 1983 var sterkt hemmet av til dels meget stygt vær; fuglene trykket meget sterkt og hundene hadde vansker med å få "vær" av kullene. Et lag ble blant annet liggende værfast et døgn på Middagsfjellet, slik at resultatene må sees i sammenheng med disse forholdene. Når det gjelder forekomsten av fjellrypa er imidlertid resultatet godt i samsvar med

Tabell 1. Oversikt over de utførte linjetakseringene våren 1983.

Linje	Dato	Sted	Dominerende vegetasjonstype	Lengde (km)	H.o.h. (m)
1	4.5.	Sæterdalen	Blandingsskog	12	5-200
2	5.5.	Sæterdalen	Blandingsskog	4	5- 60
3	6.5.	Bønnåga	Blandingsskog/fjellbjørkeskog	4	150-300
4	4.5.	Sannan - Kalvdalsbakken	Fururabber/blandingsskog	3,5	5-300
5	4.5.	Middagsfjellet	Alpint	9,5	300-800
6	4.-5.5.	Nordre Vistvatnet	Alpint	7	450-470
7	5.5.	Middagsfjellet	Alpint	11	300-800
8	5.5.	Kalvdalsfjellet - Sannan	Fururabber/blandingsskog	3	5-300
9	6.5.	Sæterdalen-Østerfjorden	Blandingsskog	7	10-125

Tabell 2. Oversikt over linjetakseringsmaterialet våren 1983.

Linje	Art	Registreringer				Beregnete indekser			
		Tot. ant. obs.		Innenfor taks. br.		Tot. ant. pr. km		Antall pr. 1 km ²	
		Obs.enhet	Ind.	Obs.enhet	Ind.	Obs. enhet	Ind.	Obs.enhet	Ind.
1	Storfugl	1	1	1	1	1	1	1	1
	Lirype	9	12	7	8	8	10	5	6
2	Lirype	5	6	4	5	13	15	8	10
3	Lirype	1	2	1	2	3	5	2	4
4	Lirype	9	13	7	10	26	37	17	24
5	Fjellrype	8	12	5	7	8	13	4	6
	Lirype	1	2	1	2	1	2	1	2
6	Fjellrype	11	12	11	12	16	17	13	14
7	Fjellrype	10	18	6	10	9	16	5	8
8	Fjellrype	2	4	2	4	7	13	6	11
	Lirype	3	4	3	4	10	13	8	11
9	Lirype	2	3	2	3	3	4	3	4

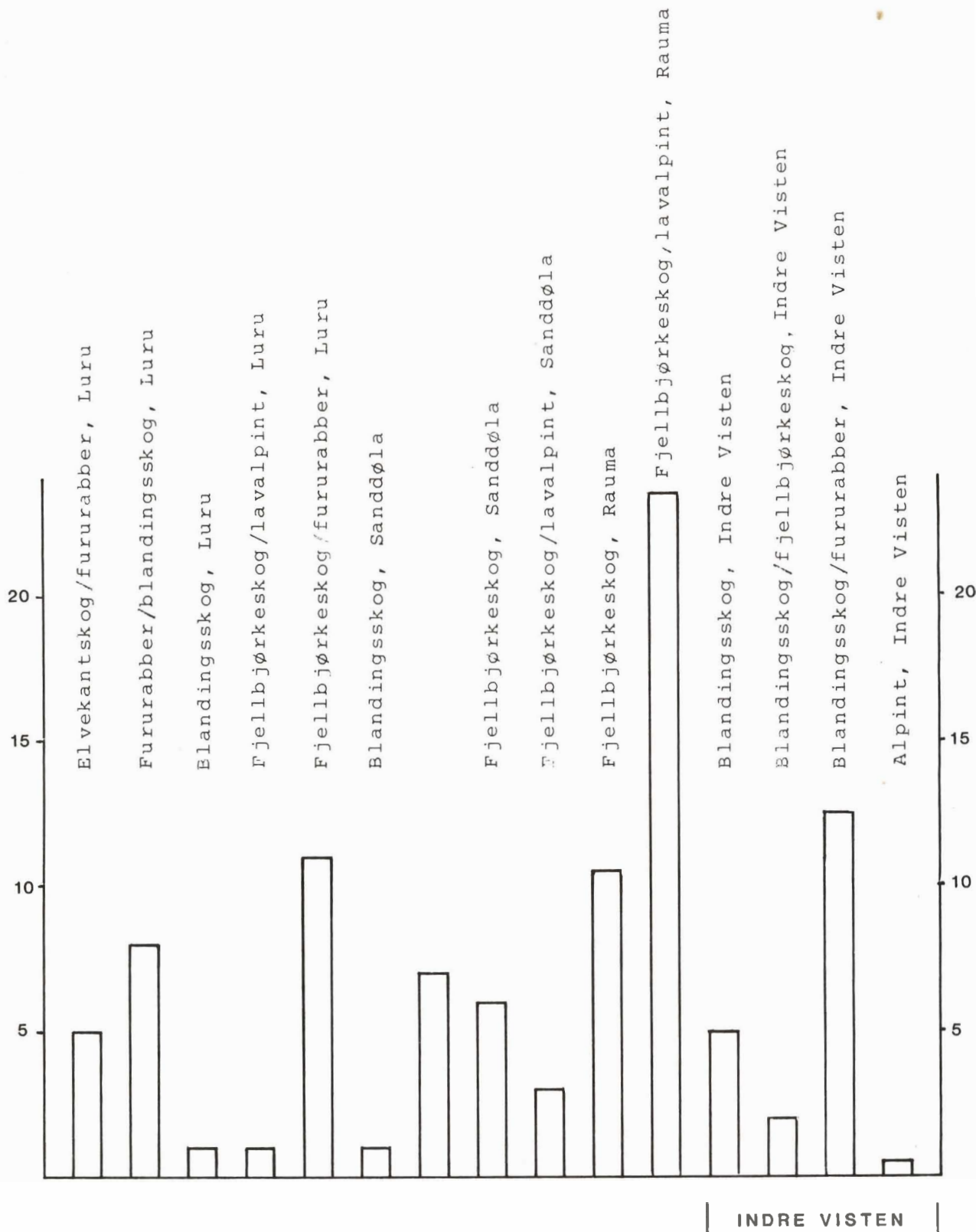
Tabell 3. Oversikt over de utførte linjetakseringene høstene 1983 og 1982 (romertallene)

Linje	Dato	Sted	Dominerende vegetasjonstype	Lengde (km)	H.o.h. (m)
1	25. og 27.8.83	Sæterdalen - Middagsfj.	Fururabber/blandingsskog	6,5	5-300
2	25.-27.8.83	Middagsfj. - Vistvatna	Alpint	31,0	300-750
3	25.8.83	Bønnåga	Blandingskog/fjellbjørkeskog	11,0	30-300
4	26.-27.8.83	Vatn 356 - Østerfjorden	Alpint/fururabber	11,0	150-450
5	28.8.83	Østerfjorden - Sæterdalen	Blandingskog	7,0	10-125
6	25.8.83	Laksmarka	Blandingskog	6,5	5-300
7	25.-26.8.83	Sæterdalen	Blandingskog	16,5	5-250
8	27.8.83	Remfjellet	Blandingskog/alpint	4,5	30-300
I	3.8.82	Sannan-Kalvdalsbekken	Fururabber/blandingskog	4,0	5-330
II	5.8.82	Søndre Vistvatnet	Alpint	7,0	550-600
III	5.8.82	Vest for Søndre Vistvatnet	Alpint	5,0	600-725
IV	6.8.82	Middagsfjellet	Alpint	8,0	400-800

Tabell 4. Oversikt over høstlinjetakseringsmaterialet. Romertallene refererer seg til resultatene fra høsten 1982.

(): Indeksene ut fra 19 km taksering, se tabell 3

Linje	Art	Registreringer				Beregnete indekser			
		Tot. ant. obs.		Innenfor taks. br.		Tot. ant. pr. 10 km		Antall pr. 1 km ²	
		Obs.enhet	Ind.	Obs.enhet	Ind.	Obs.enhet	Ind.	Obs.enhet	Ind.
1	Lirype	5	14	5	14	8	22	10	27
2	Lirype	2	3	2	3	1	1	1	1
	Fjellrype	8	35	7	34	3 (4)	11 (18)	3 (5)	14 (22)
3	Lirype	1	4	0	0	1	4	-	-
4	Lirype	4	14	4	14	4	13	5	16
5	Storfugl	1	1	1	1	1	1	2	2
6	Lirype	4	15	4	15	6	23	8	29
7	Lirype	1	5	1	5	1	3	1	4
	Orrfugl/storfugl	1	1	1	1	1	1	1	1
8	Orrfugl	1	2	1	2	2	4	3	6
	Lirype	7	35	6	26	15	78	17	72
II	Lirype	6	17	3	12	15	43	9	38
II	Fjellrype	6	24	4	12	9	34	7	21
III	Fjellrype	5	12	4	10	10	24	10	25
IV	Fjellrype	4	10	3	9	5	13	5	14

Figur 4. Antall lirypeterritorier registrert pr. km² i de aktuelle vegetasjonstypene i følge linjetakseringene i april/mai 1982 i Sanddøla/Luru (Thingstad & Nygård 1982), i april 1983 i Raumavassdraget (Thingstad 1983) og i nedbørfeltene av Indre Visten i mai 1983.

vårregistreringene. Samtlige fugler på linja over Middagsfjellet og langs Vistvatna ble observert øst for Østerdalsvatnet og rundt Vistvatna, dvs. på en 19 km lang strekning (noe som gir de beregnede indeksene som er satt i parentes ut for linje 2 i tabell 4). **Også** takseringene fra høsten 1982 gir høyere tetthetsindekser for traktene ved Vistvatnet enn for Middagsfjellet når det gjelder fjellrype.

Høsttakseringene (tabell 4) viste ellers at traktene rundt Remfjellet er en god hønsefugllokalitet. Her ble den høyeste tettheten av lirype registrert under høsttakseringene, samtidig som det ble "tatt opp" et kull med orrfugl i dette området. For øvrig viste høsttakseringene at orrfugl- og storfuglbestandene i området er nokså beskjedne; - men som tidligere påpekt må det her taes forbehold på grunn av de elendige takseringsforholdene vi fikk i 1983, da de potensielle biotopene for disse artene ble undersøkt. Det ble ikke påvist jerpe, verken under disse småvilttakseringene eller i forbindelse med feltarbeidet i ornitologi (Ålbu & Bevanger 1984).

Spilltakseringer

Spilltakseringer etter lirype ble utført i Sæterdalen. Innenfor de to utvalgte takseringsfeltene, på til sammen $0,4 \text{ km}^2$, ble det ikke registrert territorielle stegger. Lirypestegger ble imidlertid både sett og hørt i forbindelse med disse takseringene, noe som viste at det fantes en liten, spredt bestand i området. Ut fra et ressurshensyn ble det valgt å legge vekt på linjetakseringer framfor de mer tidkrevende spilltakseringene

Det ble ikke påvist leiker av skogshøns (orrfugl og storfugl) i forbindelse med disse undersøkelsene. Imidlertid ble enkeltindivider av orrhaner hørt spillende spredt omkring i lavereliggende deler av nedbørfeltene til Indre Visten ved flere anledninger. Spillende storfugl ble ikke registrert.

Andre opplysninger

Utenom data vi har fått fra det ornitologiske feltarbeidet (Ålbu & Bevanger 1984), har vi mottatt verdifull informasjon fra lokal-

kjente. I forbindelse med Reguleringsundersøkelsene ved DVF sitt prosjekt på oter på Helgelandskysten har vi også mottatt observasjoner fra feltarbeidet i Indre Visten (Ronald Bjøru i brev til Kjetil Bevanger).

I samsvar med våre egne observasjoner så framgår det også her at orrfuglbestanden er større enn storfuglbestanden i området. Alle de foreliggende observasjonene av storfugl er fra Sæterdalen. Ellers skal jerpe finnes fast i Sætermarka (Martin Barok pers. medd. Ronald Bjøru), men denne arten ble ikke registrert verken i forbindelse med befaringen i 1982 eller i forbindelse med feltarbeidet på småvilt og ornitologi i 1983.

Harebestanden i Sæterdalen synes å være god, da det ble registrert stor aktivitet i følge sporavtrykkene på snøen i perioden 27.3.-1.4.1983 (Ronald Bjøru). Også av ekorn, røyskatt og mår ble det gjort flere sporobservasjoner hver dag i denne perioden.

Mårspor ble registrert helt opp til nordsida av Nordre Vistvatnet. Spor av rødrev ble bare registrert i nedre deler av Sæterdalen, mens det ble funnet ett mulig spor av snømus. Av mink ble det gjort sporfunn langs Sæterelva. Dessverre foreligger ingen felldata fra de øvrige nedbørfeltene i Indre Visten. Svein Årstrand opplyser imidlertid at både mår og oter blir vanlig registrert ved Aursletta, mens ekorn-bestanden synes her å ha gått noe tilbake de siste årene.

Kommentarer

Utenom den tidligere omtalte utkuttingen av sportakseringene i Indre Visten, og de elendige værforholdene vi fikk under høsttakseringene, så står vi ovenfor et stadig tilbakevendende problem ved slike småviltregistreringer. Det er de sykliske svingningene i bestandene (se f.eks. Myrberget 1972). Grovt sett flukturerer bestandene omkring 4-års sykluser. Ved feltarbeidet var smågnagerbestandene på et lavmål. Det ble fanget ingen individer på omlag 200 felledøgn med klappfeller (Ålbu & Bevanger 1984). Ved befaringene i 1982 ble det heller ikke registrert noen større aktivitet av smågnagere. Svingningene i småviltbestandene (se f.eks. korrelasjonen mellom lirype og smågnagere i Myrberget 1972) følger bestandsutviklingen av smågnagere. Dette skulle

tilsi at småviltbestanden var nede på et botnnivå under feltarbeidet i 1983. Denne kjensgjerningen må tas i betraktning ved vurderinger av de framkomne bestandstetthetene.

Vi står derfor overfor tre spesielle problemer når vi skal vurdere Indre Vistens kvaliteter for småviltet:

1) Vi mangler sportakseringsmateriale, dermed sitter vi bare inne med mer tilfeldige opplysninger fra vinterhalvåret. Dette gir oss en meget utilfredsstillende oversikt over den aktuelle pattedyrfaunaen i området, og det gjør det vanskelig generelt å vurdere hvilke arealer som har betydning for de ulike, aktuelle småviltartene på denne årstiden.

2) Høsttakseringene ble av sterkt begrenset verdi p.g.a. til dels helt håpløse værforhold under den aktuelle undersøkelsesperioden.

3) Smågnagerbestanden, og følgelig småviltbestandene, var på et botnnivå i undersøkelsesperioden.

KONSEKVENSER AV EN EVENTUELL KRAFTUTBYGGING PÅ SMÅVILTET

Det foreligger få grundige biologiske undersøkelser som viser hvordan viltbiotopene forandres etter en vannkraftutbygging. Det er derfor svært vanskelig å forutsi eksakt hvilken betydning et planlagt inngrep vil kunne få. Imidlertid foreligger en del generell viten, som blant andre Bevanger (1979) og Thingstad & Nygård (1982) har forsøkt oppsummert.

Når konsekvensene av en kraftutbygging skal vurderes er det ofte praktisk å dele inngrepene i tre:

1. Byggverk
2. Terrenginngrep
3. Reguleringsinngrep

For de stasjonære småviltartene må en kunne regne med at vinteren, eller mer presist mengden av tilgjengelig vinternæring, utgjør "flaskehalsen" for bestandene. Når vi nå mangler sportakseringer, som skulle avdekke de viktigste vinterbiotopene for de aktuelle småviltartene, så må konsekvensvurderingene til dels bli gitt på sviktende grunnlag. Det er derfor viktig å presisere at flere av de påpekte mulige konsekvensene som følger, er primært fundert på generelle betraktninger, og vil mangle dokumentasjon i form av registreringer i felt.

1. Byggverk

Dammene og kraftstasjonene som er foreslått ved de to foreliggende alternativene (se fig. 2 og 3) vil få små konsekvenser for viltet. De planlagte taubanene, og spesielt de planlagte kraftlinjene, vil imidlertid kunne få større negative virkninger, da de representerer en kollisjonsfare for hønsefuglene. Spesielt utsatt er storfuglen (Hiltunen 1953), men også de andre hønsefuglartene vil være utsatte der linjene går gjennom deres habitater. Ekstra uheldig er traseer som krysser viktige ledelinjer for trekkende fugl. For nærmere opplysninger henvises til Ålbu (1983). Av de to alternativene i Indre Visten peker alt. B seg ut som det mest risikofylte. Säterelva, som utgjør én

av hovedledningslinjene i området, krysses blant annet 2 ganger av traséen. Terrenget rundt det nedre krysningsstedet representerer dessuten noe av det mest attraktive arealet for storfuglbestanden i området.

2. Terrenginngrep

De planlagte anleggsveiene står også avmerket på fig. 2 og 3. Ved alt. A vil det bli bygget vei fra Aursletta og opp langs sørsida av Nedrevatnet og Lakselvatnet, og videre oppover Sæterdalen på sørsida av elva. Dette innebærer at mye av kantvegetasjonen ned mot vassdraget vil bli berørt. Tradisjonelt utgjør slike kantskoger noen av de rikeste viltarealene innenfor et nedbørfelt. Spesielt viktig er denne kantvegetasjonen på grunn av sitt store innslag av treslag som er høgt prioritert som vinternæring for mange viltarter. Den veien som er planlagt ved alt. B vil i mindre grad komme i konflikt med disse arealene.

I følge Ødegaard & Grøner as (1983) ønskes tunnellmassene fortrinnsvis å benyttes til veibygging og planering. Det synes som om det er små problemer knyttet til dette, utenom de påpekninger som allerede er gjort når det gjelder traséen for anleggsveien ved alt. A.

3. Reguleringsinngrep

Ett av de mest omfattende terrenginngrepene vil bli neddemning av arealene ved Nordre Vistvatnet. 9 territorier av fjellryper ble registrert her våren 1983; - dette skulle tilsi et produksjonstap på omlag 30 kg fjellrype innenfor det planlagte magasinområdet. Oppdemt areal ved Øvre Bønnåvatnet vil være så beskjedent at det potensielle produksjonstapet av lirype her vil være helt negliserbart. Mindre betydning vil også det tiltenkte magasinområdet ved Østerfjordelva kunne få. Selv om det her eventuelt vil bli større arealer som blir satt under vatn, er det ingenting som tyder på at disse inneholder spesielle kvaliteter som produksjonsområder, verken for rypene eller for noen av de øvrige aktuelle småviltartene.

Den foreslåtte senkingen av Søndre Vistvatnet vil ikke kunne

få betydning for noen av småviltartene, til det er dagens karrige vegetasjon langs breddene av vatnet alt for lite verdifull og den vil heller ikke være spesielt utsatt på grunn av endret vannspeil i vatnet.

Større betydning vil endrete vannføringer i elvene kunne få. På sikt vil dette kunne påvirke kantvegetasjonen langs elver og bekker p.g.a. lavere grunnvannspeil. I så fall vil grana kunne utkonkurrere det viktige næringspotensialet som dagens kantskog av lauvtrær representerer for småviltet. Myrberget & Frøiland (1972) nevner endret næringstilgang, vannføring og isforhold som mulige årsaker til oterens nedgang i størstedelen av Sør-Norge. Det er derfor mulig at en regulering av Indre Visten vil kunne få negativ betydning for dagens oterbestand i området.

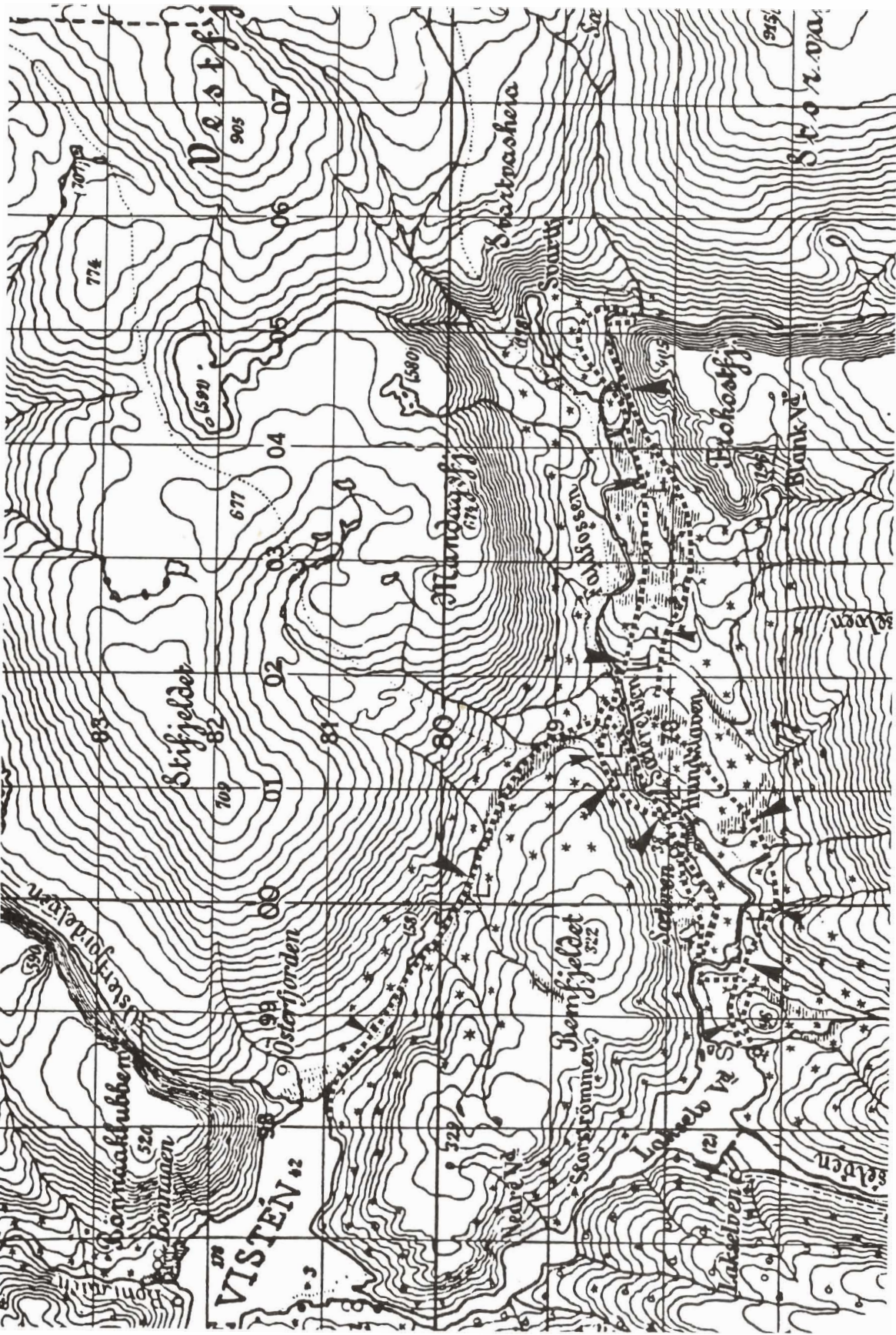
LITTERATUR

- Andersen, K.M. 1984. Flora og vegetasjon i indre Visten, Vevelstad, Nordland. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Bot. Ser. 1984-3* (in press).
- Andersen, R. 1981. *Habitatpreferanse og aktivitetsstudier av lirype Lagopus l. lagopus på Dovre*. Hovedfagsoppgave i Zoologi. Universitetet i Oslo.
- Bøvanger, K. 1979. Fuglefauna og ornitologiske verneverdier i Hellemo-området, Tysfjord kommune, Nordland. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1979-8*: 1-222.
- Hiltunen, E. 1953. Om de förluster som flygning mot ledningar förorsakar hönsfåglarna. *Suomen Riista* 8: 70-76.
- Moksnes, A. 1971. *Takseringsmetoder for lirype, Lagopus lagopus (L.)*. Hovedfagsoppgave i zoologi. Universitetet i Trondheim.
- Myrberget, S. 1972. Fluctuations in a North Norwegian Population of Willow Grouse. *International Ornithol-Congress 15, Proc.*: 107-120.
- Myrberget, S. & Frøiland, Ø. 1972. Oteren i Norge omkring 1970. *Fauna* 25: 149-159.
- NOU 1983:41. Verneplan for vassdrag III. Universitetsforlaget.
- Nøst, T. 1984. Hydrografi og evertebrater i Indre Visten i forbindelse med planlagt kraftutbygging. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1984-4* (in litt.).
- Thingstad, P.G. 1982. *Notat fra sommerens befaringer fra Indre Visten*. Stensilert. 4 s.
- Thingstad, P.G. 1983. Småvilthbiologiske undersøkelser i Raumavassdraget 1982 og 1983. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1983-6*. 74 s.
- Thingstad, P.G. & Nygård, T. 1982. Småvilthbiologiske undersøkelser i Sanddøla og Luruvasdragene 1981 og 1982. *Ibid.* 1982-7. 62 s. + vedlegg.
- Ødegaard & Grøner as 1983. *Samlet plan for gjenværende vasskraft*. Kap. 3 - Vasskraftprosjektene. *Utbyggingsplaner i Sæterelva m/fl. i Indre Visten*. Nr. 728-1, 2 og 3. 19 s. + vedlegg.

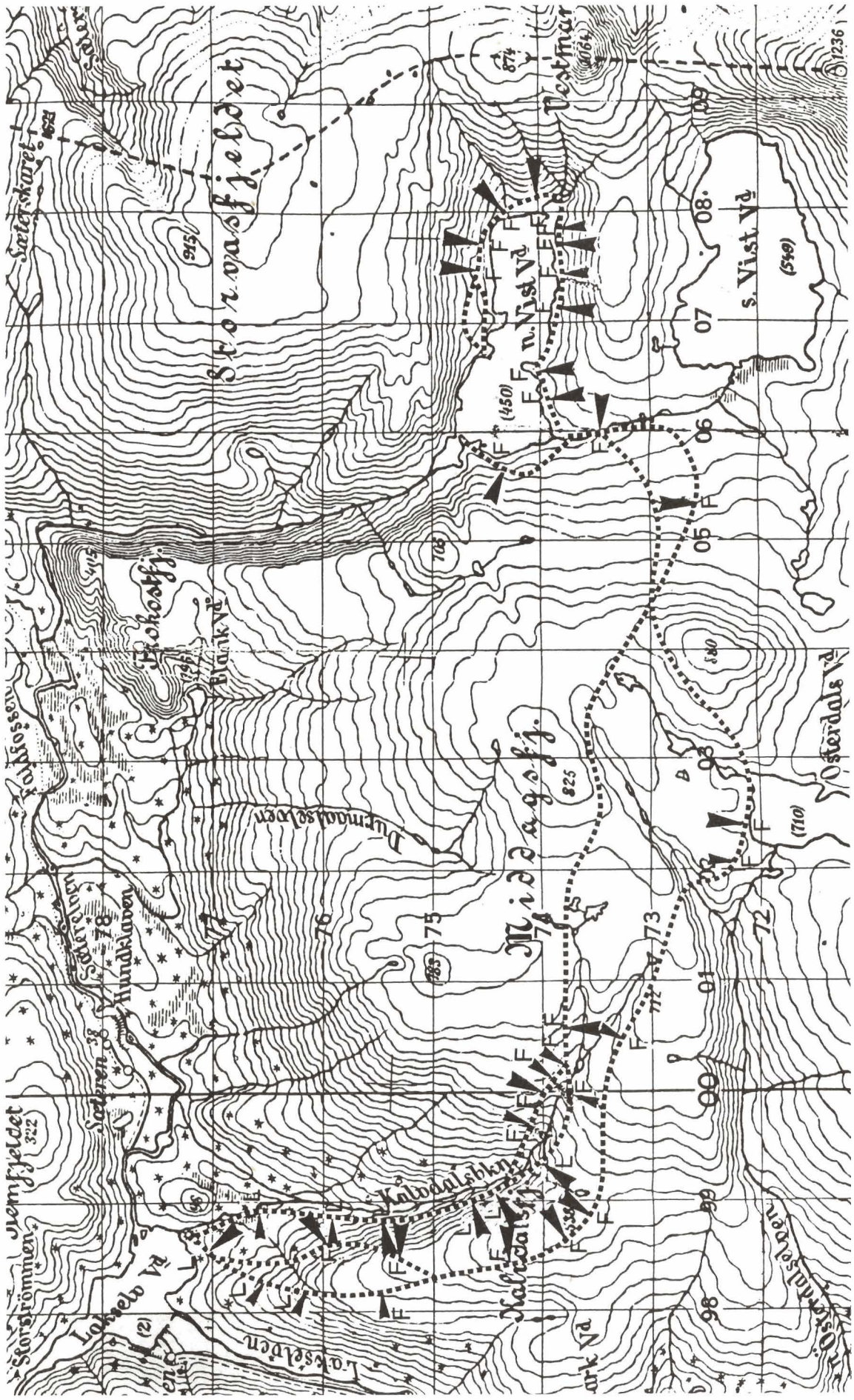
Ålbu, Ø. 1983. Kraftlinjer og fugl. *K. norske Vidensk. Selsk. Mus.*
Rapport Zool. Ser. 1983-8. 60 s.

Ålbu, Ø. & Bevanger, K. 1984. Vurdering av ornitologiske verneinteresser
og konsekvenser ved eventuell kraftutbygging i Indre Visten.
Ibid. 1984 (in litt.).

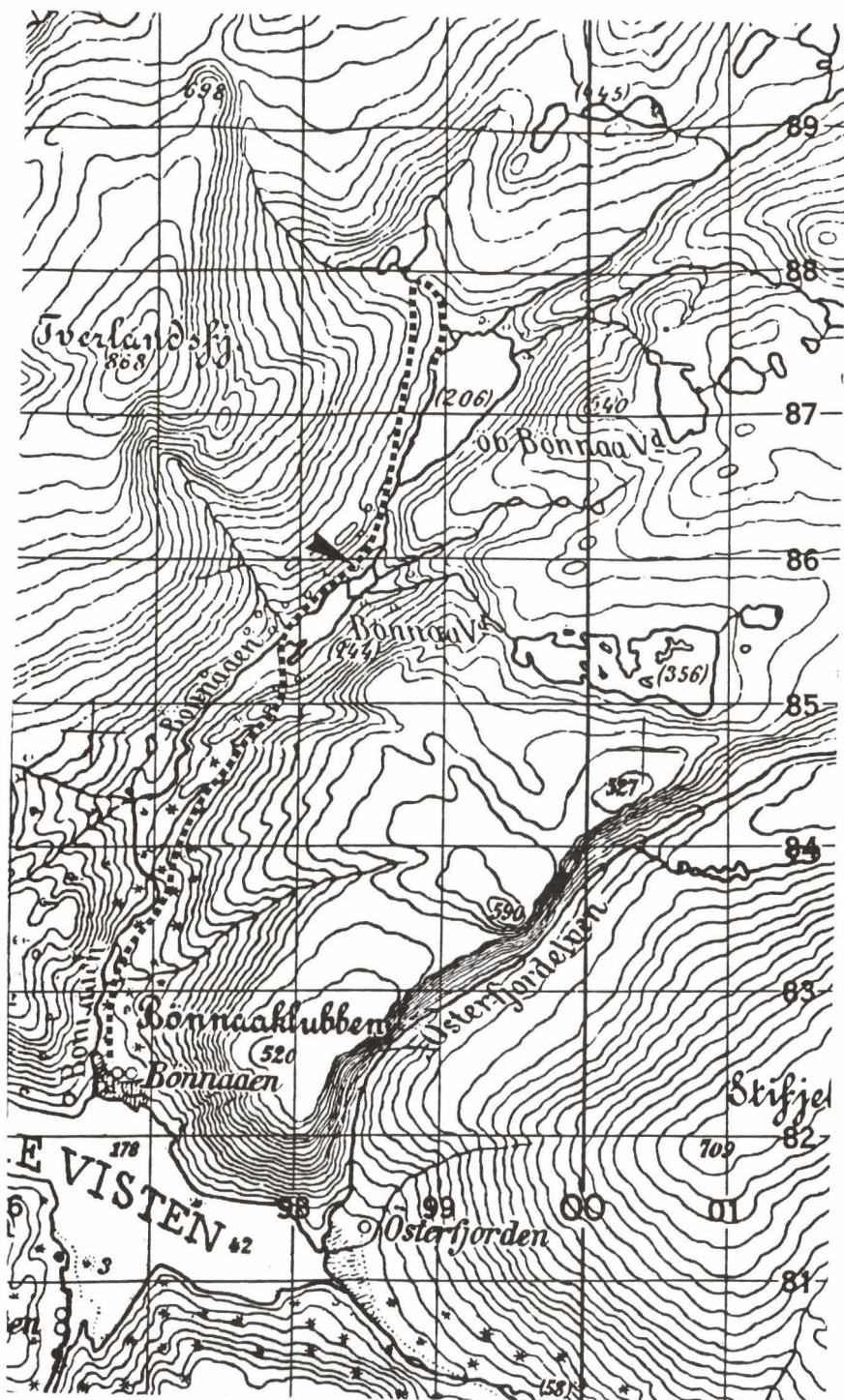
VEDLEGG I-VI

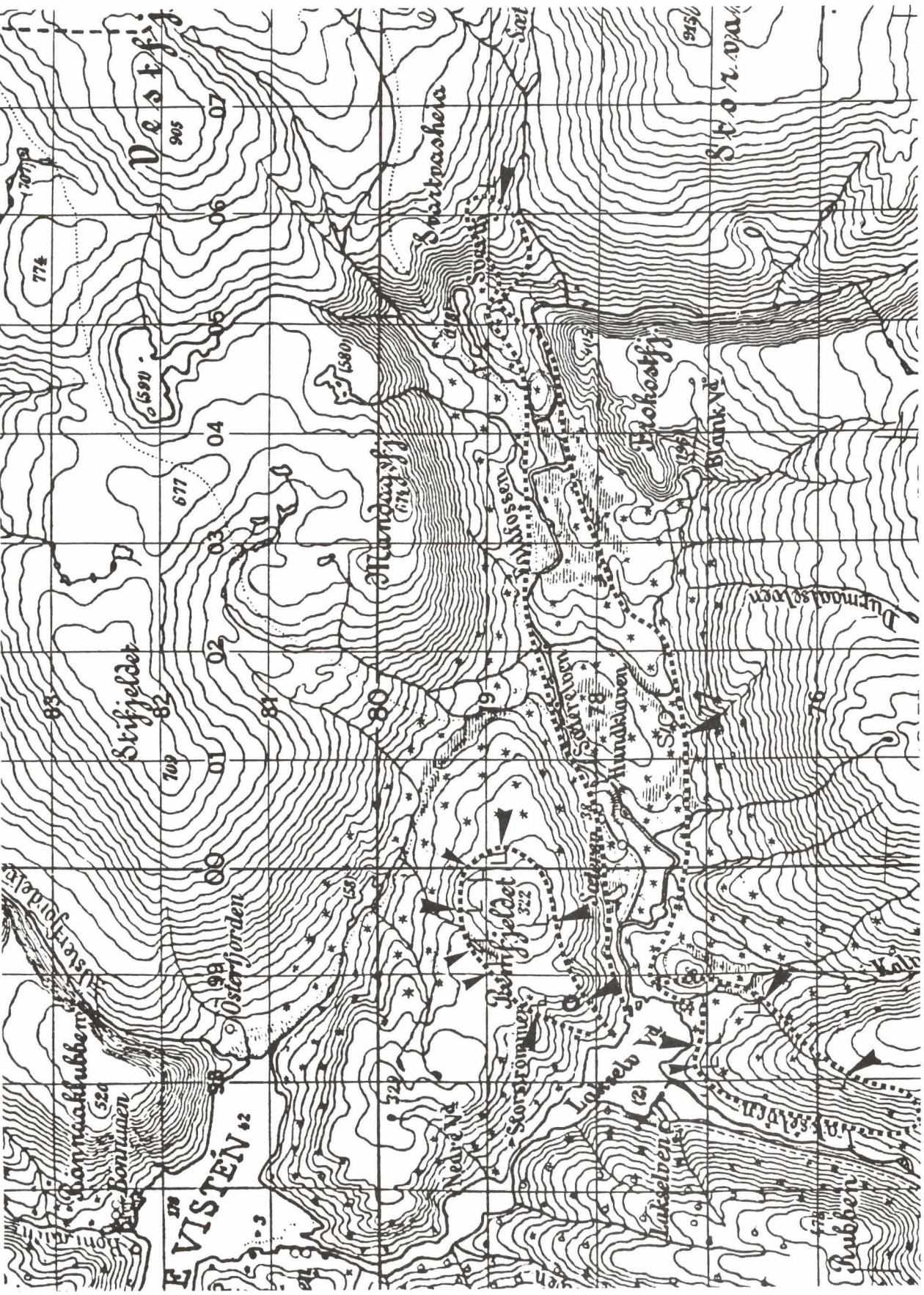
Vedlegg 1. Oversikt over de utførte linjetakseringene etter hønsefugler i de nedre delene av Indre Visten 4.-5.5.1983. De små pillene angir observasjoner av enkeltindivider, mens de store angir at flere ind. ble sett samme sted (stort sett par om våren og kull om høsten). L = lirype, F = fjellrype S = storfugl, O = orrfugl.

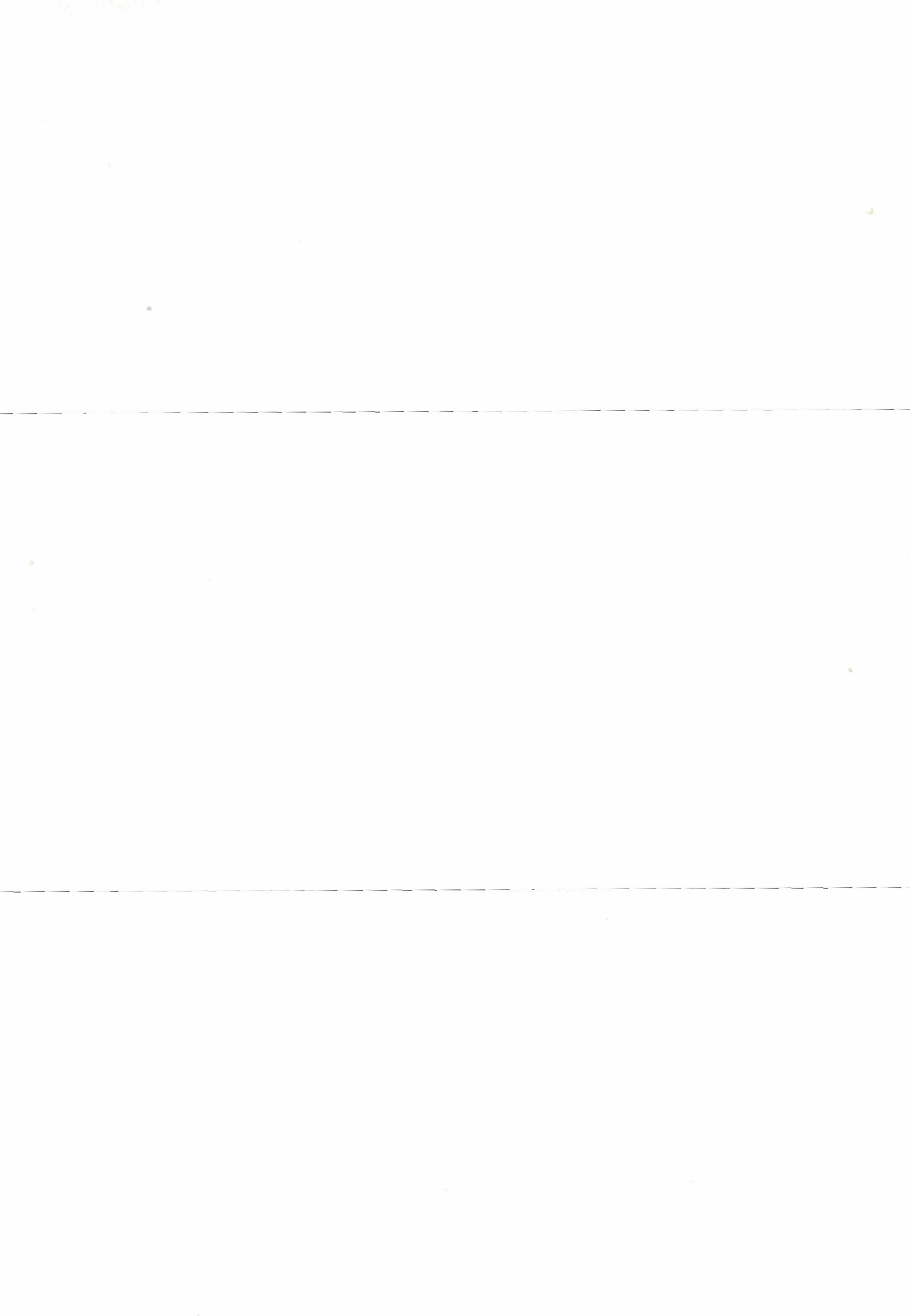
Vedlegg 2 Oversikt over de utførte linjetakseringene etter ønsefugler i de øvre delene av nedbørfeltene i Indre Visten 4.-6.5.1983 Se for øvrig tekst til vedlegg 1.

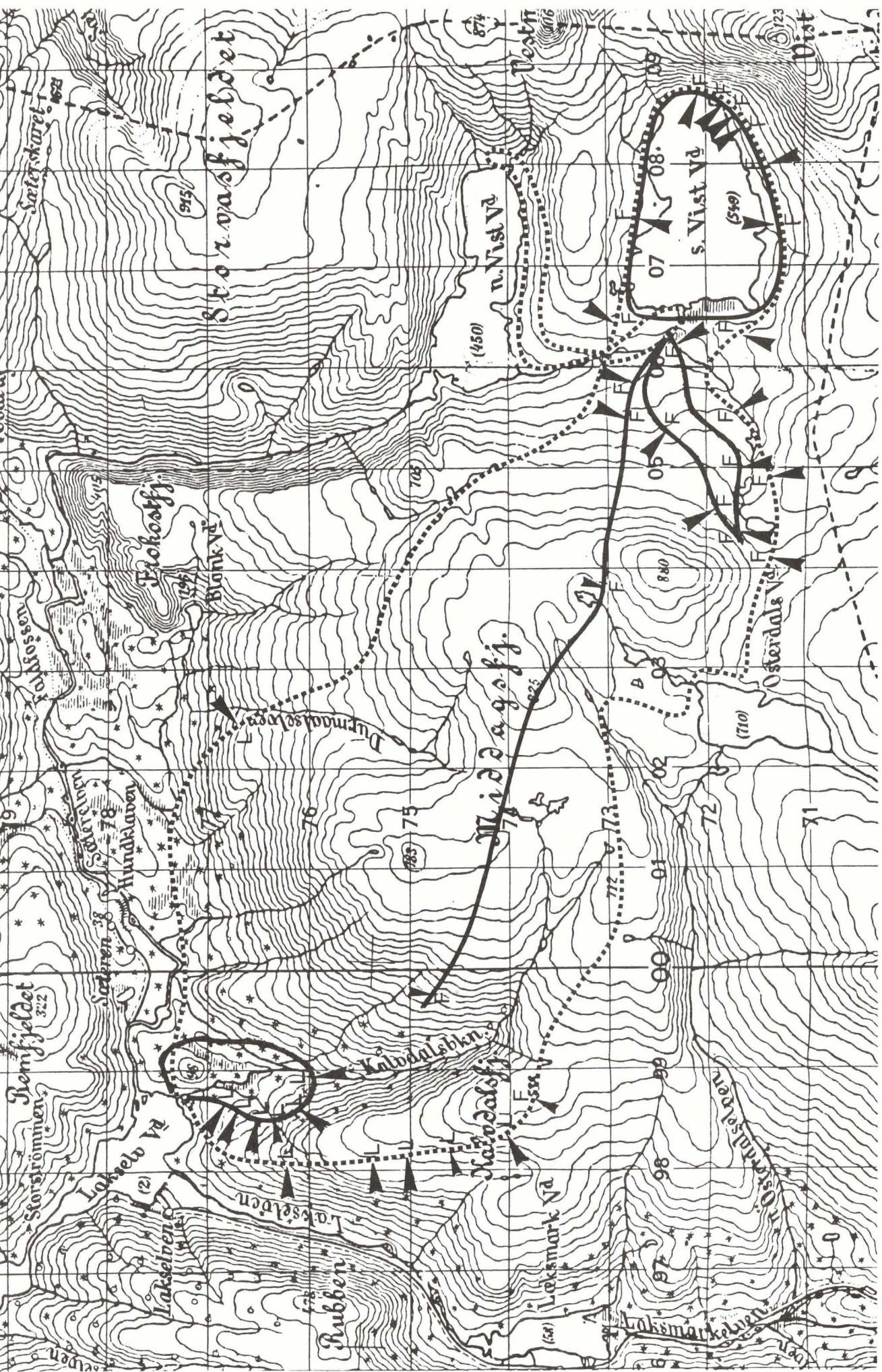

Vedlegg 3. Oversikt over de utførte linjetakseringene etter hønsfugler i Bønnådalen 6.5.1983. Se for øvrig tekst til vedlegg 1.

Vedlegg 4. Oversikt over de utførte linjetakseringene etter hønsefugler i de nedre delene av Indre Visten 25.-27.8.1983. Se for øvrig tekst til vedlegg 1.

Vedlegg 5. Oversikt over de utførte linjetakseringene etter hønsefugler i de øvre delene av nedbørfeltet i Indre Visten 3.-6.8.1982 (heltrukket) og 25.-27.8.1983 (stiplet). Se for øvrig tekst til vedlegg 1.

Vedlegg 6. Oversikt over de utførte linjetakseringene etter hønsfugler i Bønnådalen, Østerfjorden og over til Sæterdalen 25.-27.8.1983. Se for øvrig tekst til vedlegg 1.

